

Lihakanin kasvu ja ruokinta pähkinäkuoressa

Teksti ja kuvat: Jonna Kumpulainen

Kanien ruokinnasta on saatavilla runsaasti tietoa, ja kani pystyy käyttämään hyväkseen moninaisia ruoka-aineita. Mutta kuinka ruokin lihakanin kustannustehokkaasti niin, että se kasvaa nopeasti ja tuottaa aikaisin hyvälaatuisen ruhon? Patapoikasen onnistuneen rehustuksen peruseriaatteet ovat yksinkertaiset.

Artikkeli käsittelee patapoikasia, eli teuraaksi tarkoitettuja kaneja, sekä ainoastaan lihaksi käytettäviä tuotantokaneja. Nämä ruokintaohjeet eivät ole tarkoitettu pienille lemmikkikaneille. Lisäksi siitoskäyttöön tulevia kaneja saatetaan kasvattaa hiukan hitaammin ja maltillisemmin parhaan terveydellisen hyödyn saavuttamiseksi.

Kanin tärkeintä ravintoa on aina korsirehu. Korsirehu voi olla kuivaa heinää, olkea, säilörehua, heinäpellettiä tai kesäkaudella tuoretta heinää, ja niiden kaikkien tarkoituksena on taata kanille riittävä kuidun saanti. Ilman riittävää kuitumäärää kanin vatsa ei toimi kunnolla. Vain oikein toimiva ruuansulatus takaa hyvän kasvun ja kehityksen. Kuivaa heinää on syytä antaa kaneille vapaasti, eli niin paljon kuin ne sitä haluavat syödä, ja niiden täytyy myös syödä sitä. Jos heinä ei maistu, on syynä yleensä joko heinän huono laatu, tai ankarasti ylimitoitettu väkirehustus. Kanien mieleen on yleensä ei kovin kovakortinen heinä, jossa saa olla mukana monenlaisia kasveja, ei kuitenkaan vahvoja myrkkukasveja. Muutama leinikki ei haittaa mitään. Mitä enemmän rikkaruohoja, sitä paremmin se yleensä kanille maistuu. Korsirehu on kanille myös merkittävä virike.

Väkirehun merkitys poikasten kasvamiselle on ehkä kaikkein suurin, sillä siitä kani saa hyvään kasvuun tarvitsemansa lisäenergian ja -valkuaisen. Väkirehun täytyy olla koostumukseltaan oikeanlaista ja oikein annosteltua, jotta saavutetaan mahdollisimman hyvä kasvu, ja mahdollisimman hyvä ruhon laatu. Hyvälaatuinen ruho on mahdollisimman lihaksikas, eli lihan määrä luuhun nähden on suuri, ja lihakset ovat suuret ja hyvin kehittyneet. Rasvaa hyvässä teurasruhossa on vähän, mutta kuitenkin jonkin verran. Liian rasvainen ruho kielii ongelmista väkirehun koostumuksessa tai liiallisessa määrässä, kun taas täysin rasvaton ruho saattaa tarkoittaa sitä, että kani mahdollisesti ei ole saanut riittävästi väkirehua optimaaliseen kasvuunsa nähden, ja kasvu sekä lihaksuus ovat kärsineet jonkin verran. Hyvä rasvan määrä on noin 1 tl - 0,5 dl rasvaa kummankin munuaisen ympärillä, eikä sen enempää.

Väkirehun oleellisin piirre on valkuaisen määrä. Valkuainen ilmoitetaan kaupallisissa rehuissa prosentteina kuiva-aineesta. Patakasvatukseen sopivassa väkirehussa valkuaisen määrä on noin 17-20% ka. Vertailukohtana todettakoon, että kaurassa on valkuaista noin 12-13% luokkaa, joten se ei pelkästään riitä takaamaan teuraskanin hyvää kasvua. Jotta kaura riittäisi täyttämään kanin valkuaistarpeen, sitä pitäisi antaa todella paljon, jolloin heinänsyönti kärsii ja kokonaisrehustuksen rasva- ja tärkkelyspitoisuus nousevat liian korkeiksi. Korsirehun valkuaismäärä riippuu täysin siitä, mitä kasveja heinässä on. Palkokasvit kuten apilat, vurnat ja herneet nostavat korsirehun valkuaistasoa. Jos kani saa kesäkaudella runsaasti valkuaispitoista tuorenurmea, sen väkirehun tarve on paljon vähäisempi. Kanin ruokintaa arvioitaessa täytyy siis aina arvioida kaikkia kanin syömiä aineksia yhteensä, eli niin kutsuttua kokonaisrehustusta.

Väkirehujen ja pellettien rasvapitoisuus on harvoin ongelma kasvaville teuraille, sillä ne käyttävät kyllä lisäenergian hyödykseen kasvussa. Jos ruho on kovin rasvainen, väkirehusta on saatu liikaa energiaa, mutta tällöin kyse on yleensä aina liian suuresta annostelusta. Väkirehujen rasvamäärät vaihtelevat 3-10% välimaastossa. Kylmäpuristettua rypsirohetta en suosittele aikuiselle kanille, sillä sen rasvaprosentti on noin 20%. Talvikaudella pieni määrä sitä toimii kasvavilla nuorilla hyvänä energialisänä.

Väkirehun tarve riippuu rehun ravintosisällön lisäksi poikasen iästä ja elopainosta. Jos väkirehua annetaan liikaa, alkaa tarhaan ilmestyä pehmeitä umpisuolipapanoita runsaasti. Liian heikolla ruokinnalla oleva kani kasvaa hitaammin, ja sen selkäranka saattaa muodostaa terävän harjanteen selkälihasten heikon kehittymisen vuoksi. Lopullisen arvion ruokinnan onnistumisesta voi tehdä oikeastaan vasta kun kani avataan. Karkeana ohjeena voidaan antaa, että jos väkirehun proteiini on esimerkiksi 18%, sitä voidaan annostella vieroitetulle (5 vk) poikaselälle noin 0,5 dl:sta alkaen, ja määrää lisätään kasvun edetessä 1 dl:aan ja edelleen teurasikää lähestyvät nuoret saavat rehua esimerkiksi 1,5 dl/vrk. 2 dl alkaa olla maksimi vaikka ravinnontarve olisi suurikin, mutta jotkut kasvattajat käyttävät hyvinkin vahvaa väkirehustusta. Poikaset aloittavat väkirehun maistelun emon kupilta lähdettyään liikkeelle pesästä. Sopivan väkirehun määrän arvioi kasvattaja omien olosuhteidensa ja kaniensa pohjalta. Väkirehustuksen onnistumista on syytä arvioida aina teurastusten yhteydessä rasvan ja lihakuuden pohjalta. Näillä määrillä voi kuitenkin lähteä liikkeelle kohtuullisen turvallisesti. Aikuisten kaniin ravinnontarve on aivan erilainen, ja nämä määrät koskevat vain nopeasti kasvavia teuraskaneja. Liian vahva väkirehustus rasvoittaa ruhoa, ja aiheuttaa kanille vatsavaivoja, ruuansulatusongelmia ja omistajalle tarpeettomia kustannuksia.

Kaneille sopivia valkuaislähteitä on monia, esimerkiksi herne, härkäpapu, soija, auringonkukkapuriste ja rypsiapuriste, mutta suurin osa kasvattajista käyttää jotakin valmista väkirehupellettiä joko sellaisenaan tai viljojen ohella. Käytössä on nautojen, hevosten ja kaniin väkirehujä, sekä riistalle tarkoitettuja seoksia. Omaa rehua valitessa ratkaisevia tekijöitä ovat kasvattajasta riippuen kotimaisuus, raaka-aineet, GMO-ainekset, hinta ja saatavuus, mutta aina kannattaa tarkistaa että lopullinen väkirehu kattaa kasvavan teuraskanin proteiinintarpeen. Suosituimpia lienevät Kanin Ykkösherkku, Primo, Feedex, Tähti ja Racing -sarjojen rehut. Rehut voi sekoittaa myös kokonaan itse. Kaupalliset pelletit sisältävät lisättyjä vitamiineja ja kivennäisiä. Melassi sisältää paljon sokeria, jota ei suurina määrinä kanille suositella. Vitamiinien, kivennäis- ja hivenaineiden oikeat pitoisuudet kannattaa tarkistaa etenkin jos sekoittaa rehut itse.

Kesäaikaan tuorerehua on hyvin saatavilla ja niittoheinä on ilmaista ja maittavaa ruokaa. Talviaikaan tuoreruoka tarjoaa kanille vitamiineja, nestettä sekä virikkeitä, mutta sillä on harvoin merkittävää vaikutusta kasvuun oikein koostetun perusruokinnan lisäksi. Kaneja voi toki kesäaikaan kasvattaa vaikka pelkällä tuoreheinälläkin, mutta tällöinkin riittävästä proteiininsaannista on syytä huolehtia, ja yleensä kasvaville teuraille jokin väkirehu on tarpeen. Tuorerehu ei ole kanille välttämätön lisä kasvun kannalta, jos muu ruokinta on rakennettu hyvin. Kaneille sopivista tuorerehuista löytyy paljon tietoa, ja kuivaruuan lisäksi kannattaa tarjota vähintään pieni määrä tuorerehua, kesäisin nurmea ja talvisin vaikkapa porkkanaa tai kaalia, virikkeellisuuden, vitamiinien ja suolistoterveyden vuoksi. Sen sijaan suuria sokerimääriä kannattaa välttää.

Oikea rehustus ei ole ainoa tekijä lihakanien painonkehityksen takana. Paljon suurempaa osaa kasvussa näyttelevät rotu ja sen kasvupotentiaali sekä lihaksikkuus, emon maidontuottokyky, emon ja poikasten yleinen terveys, ympäristön mikrobipaine, energiankulutus ja lämpötila. Kylmissä olosuhteissa (talvi) ja runsaasti liikkuvilla kaneilla energiankulutus on suurempaa.

Tämä ei tarkoita, että kaneja tulisi kasvattaa pienissä tiloissa liikkumisen rajoittamiseksi, mutta esimerkiksi sukukypsyyttä lähestyvät urosryhmät saattavat kisaillessaan juosta tarhassa niin, että energiantarve kasvaa oleellisesti. Tällöin aiempaa teurasajankohtaa kannattaa harkita, ja väkirehustusta voi joutua lisäämään. Kovin suurissa poikueissa on riski, että osa poikasista saa vähemmän maitoa kuin sisaruksensa johtuen kilpailusta ja alhaisemmasta syntymäpainosta. Jos kani jää kasvussa jälkeen pikkupoikasena, se ei yleensä ota eroa kiinni myöhemminkään. Myös yleiseltä maidontuottokyvyltään heikot naaraat saattavat tuottaa heikkokasvuisempia jälkeläisiä. Ehkä yleisin kasvua rajusti rajoittava tekijä ovat kuitenkin sairaudet, jotka siirtyvät helposti emolta poikasille, tai leviävät poikasille esimerkiksi likaisten alusten kautta. Näistä yleisimpiä ovat kokkidioosit sekä erilaiset hengityselimistön sairaudet. Sen vuoksi kasvatuksessa tulee käyttää vain terveitä emoja, karsia sairaat poikaset heti pois oireiden ilmennyttyä ja pitää huolta puhtaudesta. Parhaat kasvutulokset saa aikaan lihakaniroduilla.

Kani on hyvin sopeutuvainen eläin, ja hyvin monenlaisella ruokinnalla voidaan päästä jopa hyviin kasvutuloksiin. Kukin kasvattaja koostaa omille eläimilleen sopivimman rehustuksen oman kokemuksensa, tavoitteidensa, tarjolla olevien rehujen ja mieltymystensä pohjalta.

Kaksi tuotantokaniemoa ja näiden viisiviikkoiset poikaset tyhjentävät nopeasti yhteisen ruokakupin.